

תורת בטחון – חנוכה

נר ד'

בענין התכלית בגילוי ההשגחה

הנה מאחר שמבואר דהישועה של חנוכה היה מכח גודל בטחונם, יש להוסיף עוד על זה. דהנה רבי אהרן קוטלר זצוק"ל (משנת ר"א ח"א, עמ' כג) כתב וז"ל, "עוד עיקר גדול, כי גילוי ההשגחה הוא לפי הבטחון, היינו כי מראים לו שהוא מושג מהשי"ת ועי"ז תתחזק אמונתו בחוש, משא"כ בלא הגילוי, אף שנותנין לו, אך כיון שנותנין בדרך הסתר יש לו מקום לטעות. ואז"ל "ה' צלך" מה הצל הזה וכו' (של"ה שער הגדול ל') ומה שרואה יותר השגחה חופפת עליו, הרי הוא מתדבק יותר בהשי"ת ומייחל לו, וכן זוכה לעצם הטובה עבור בטחונו כאמור (תהלים לב, י): "והבוטח בה' חסד יסובבנו", ואם יזכה בלא בטחון הרי הוא חשבון מיוחד, שהרי הקב"ה יסד טבעה של ההנהגה לפי הבטחון, ברוך הגבר וגו', וח"ו להיפך נגרם חסרון, וע"כ יש הבדל באופן הקבלה אם היא ע"ד בטחון או ח"ו בלא בטחון", עכ"ל. הרי התכלית בכל מיני גילוי ההשגחה הוא כדי לחזק עצמו יותר ויותר להיות מאמין בהקב"ה, ולהיות דבוק בו.

ומצינו שזהו העבודה בהדלקת נר חנוכה "לקבל עול מלכות שמים". והאריך טובא בענין זה הסבא מקלם (חכמה ומוסר) דמצינו כמה גדולה מצות נר חנוכה, שאפילו עני בישראל חייב למכות כסותו לקנות נר חנוכה כו' קדוש היום ונר חנוכה – נר חנוכה עדיף כו' וכהנה וכהנה. וכתב וז"ל, "והנה מה כל החרדה זאת, הכל כאדם המצוה לחבירו דבר, ואמר לו לעשות קשר לסימן, שלא ישכח מה שמסר בידו וכו' וחייבו לנו לעשות קשר לסימן, להדליק נר חנוכה, לזכור הנסים שנעשו לנו בגלוי לעין כל, למען נקבל עלינו עול מלכות שמים ברצון ושמחה וכו', כמו שאמרו בפירוש (שבת כג ע"ב) "קדוש היום ונר חנוכה, נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא", הרי מבואר כי זה ממש כקשר לזכור הדבר שמסרו לנו. נמצא כי המברך נר חנוכה כפשוטו ואינו מתבונן צורת הדברים כנ"ל, מה ישיב לשולחו דבר, הרי זה כמו שבא השליח שנמסר בידו הסימן למזכרת מיד שולחו ויאמר לו עשיתי פקודתך, ושמרתי היטב הקשר, חומר ולא צורתו, מה פנים יש בו?! אשרי מי ששומר החומר בצורתו. וזה תכלית המוסר! והנה תהלה כי זכיתי להדליק כמה פעמים נר חנוכה, ולא זכיתי לזכור הדבר שנמסר לנו להתבונן בגבורת ה' וחסדי ה', כי הוא כל יכול, רחום וחנן בלי תכלית עד שאתפעל מהנסים שנעשו אז, לקבל עול מלכות שמים ברצון וכו', אוי ואבוי לאדם שעושה מעשיו כמעשה קוף בעלמא וכו'" עכ"ל. עיי"ש בכל דבריו. ומבואר מדבריו, דהתכלית של הדלקת נרות חנוכה, והענין של פרסומי ניסא, שכל אחד ואחד יקבל עליו עול מלכות שמים.

ויש להוסיף עוד, דזהו כל עבודת ימי חנוכה. דהנה הטור מביא וז"ל (סי' תר"ע) "והיה אומר הר"מ מרוטנבורק ז"ל שריבוי הסעודות שמרבים בהם הן סעודות הרשות שלא קבעום אלא להלל ולהודות ולא למשתה ושמחה". והקשה הב"ח דהיא גופה קשה למה לא קבעום למשתה ולשמחה כמו בפורים? ותירץ הב"ח וז"ל, "ונראה דבפורים עיקר הגזירה היתה לפי שנהנו מסעודתו של אותו הרשע (מגילה יב ע"א), ועל כן נגזר עליהם להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתייה של איסור ושמחה ומשתה של איסור וכשעשו תשובה עינו נפשותם וכמו שאמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים וגו' ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים וגו' (אסתר ד, טז), ולפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכור עיקר הנס אבל בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתרשלו בעבודה ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה כדתניא בברייתא שגזר עליהן אותו הרשע לבטל התמיד. ועוד אמר להם מצוה אחת יש בידם אם אתם מבטלין אותה מידם כבר הם אבודין ואיזה זה הדלקת מנורה שכתוב בה (שמות כז כ) להעלות נר תמיד כל זמן שמדליקין אותן תמיד הם עומדין כו' עמדו וטימאו כל השמנים וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה הושיעם ה' על ידי כהנים עובדי העבודה בבית ה' ע"כ נעשה הנס גם כן בנרות תחת אשר הערו נפשם למות על קיום העבודה ולפיכך לא קבעום אלא להלל ולהודות שהיא העבודה שבלב", עכ"ל. הרי מבואר מדבריו, שעיקר עבודת ימי חנוכה היא עבודה התלויה בלב, ולא כמו עבודת ימי פורים שהוא עבודת הגוף בעיני משתה ושמחה. ומובן היטב, דלהנ"ל כל הישועה היה מכח בטחונם בהשי"ת, והתכלית של גילוי ההשגחה הוא להיות דבוק בהשי"ת יותר ויותר.